

Dansproject Stichting Jeugdinstelling Sint Joseph

**Een danstherapeutische interventie gericht op
empowerment van kwetsbare jongeren**

juni 2013

Dansproject Stichting Jeugdinstelling Sint Joseph

Een danstherapeutische interventie gericht op
empowerment van kwetsbare jongeren

Projectleiders Dans- bewegingstherapie

Ina van Keulen MDMTh
Nanon Jansen MDMTh

Programmaleider Dr. Tineke Schoot

Lector KenVaK Dr. Susan van Hooren

Titel Raakprogramma Vaktherapie in het jongerenwerk
Projectnummer SIA-nr. 2010-12-11P (Zuyd-nr. Z10590)
Penvoerder Dr. T. Schoot 14-11-11 t/m 1-3-13
Dr. H. Smeijsters 1-03-11 tot 14-11-11

KenVaK Publishers
2013

7 blz.

Lay-out en redactie: Laurien Kok
© KenVaK Publishers

Samenwerkingspartners:

Zuyd **ZU**
Onderzoek **YD**

Subsidieverstrekker:

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk
bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze
uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt,
op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke,
voorafgaande en schriftelijke toestemming van de
auteurs en van de uitgever.

KenVaK Publishers
KenVaK
Postbus 550
6400 AN Heerlen
<http://www.kenvak.nl>

Titel interventie	Dansproject Stichting Jeugdinstelling Sint Joseph De ontwikkeling van een danseducatief / therapeutische werkwijze samen met jongeren binnen een jeugdinstelling
Algemene informatie	
<i>Context</i>	De projectgroep dans doet onderzoek naar de mogelijkheden van danstherapeutische toepassingen bij kwetsbare jongeren die in de problemen dreigen te geraken op psychisch, sociaal en emotioneel gebied. Het doel van het project vaktherapie in het jongerenwerk is dat jongeren veerkrachtiger worden, ontwikkeling van autonomie en identiteit en de sociale en psychische ontwikkeling staan daarbij centraal. Met het uitvoeren van een actie binnen Stichting Jeugdzorg St. Joseph is getracht inzicht te verkrijgen in een werkwijze die preventief kan werken om (her)opname te voorkomen. Stichting Jeugdzorg St. Joseph was ook betrokken bij het RAAK project vaktherapie in justitiële jeugdinstellingen en de gesloten jeugdzorg. Uit dit project bleek dat vaktherapeutische interventies effectief kunnen zijn als aanvullende therapieën op de behandeling in de groep. Deze instellingen worden echter geconfronteerd met bezuinigingen op juist deze aanvullende therapieën en ze krijgen te maken met een kortere opnameduur. Argument voor deze bezuinigingen is dat opname in een instelling te weinig bijdraagt aan het voorkomen recidive. Deskundigen op het gebied van jeugdhulpverlening geven aan dat het waarschijnlijk zeer effectief zal zijn jongeren voor de poort, voordat zij de instelling verlaten, interventies aan te bieden die gericht zijn op versterking van preventieve factoren en op hun terugkeer in de maatschappij. Veel jongeren vervallen bij terugkeer in gedrag waardoor ze eerder in de problemen kwamen. Om de terugkeer naar de maatschappij te begeleiden zijn resocialisatie programma's in ontwikkeling. Jongeren moeten hierin ook begeleiding krijgen naar vrijetijdsbesteding. Jongeren kunnen wel zelf aangeven hoe ze dat gaan invullen maar komen in hun keuze niet veel verder dan bijvoorbeeld, voetbal of fitness. Binnen dit kader is, als pilot, een innovatie zeer wenselijk.
<i>Rationale</i>	De rationale en onderbouwing is te vinden in het generieke onderzoeksverslag Vaktherapie in het Jongerenwerk.
<i>Doelgroep</i>	Jongeren die op verschillende groepen van Icarus en Keerpunt verblijven. Het zijn jongeren in de eindfase van hun behandeling die ervaring hebben met bepaalde vrijheden. Om het maatschappelijk beeld zoveel mogelijk te imiteren is de groep samengesteld uit 4 jongens en 4 meisjes. Stichting Jeugdzorg St. Joseph te Cadier en Keer is een organisatie voor jeugdbescherming, jeugdhulpverlening en onderwijs en bestaat uit "Het Keerpunt" en "Icarus". Het Keerpunt is een Justitiële Jeugdzorginstelling voor jongeren die iets strafbaars hebben gedaan, of daarvan worden verdacht, en intensieve behandeling nodig hebben. Beleidsverantwoordelijke is het ministerie van Veiligheid en Justitie. ICARUS is een gesloten jeugdzorginstelling, vooral gericht op jongeren met ernstige gedragsproblemen die beschermd moeten worden tegen zichzelf, anderen of de maatschappij. Icarus valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

*Inclusie- en
exclusiecriteria*

- Niet agressief
- Gezonde motivatie
- Enige mate van reflectie
- Eindfase van de behandeling

Doelen

- vergroten van zelfvertrouwen, ontwikkelen van identiteit = ondersteunen leeftijdsfase
- helpen eigen keuzes te maken
- ruimte voor het uitdrukking kunnen geven aan eigen emoties
- samenwerking en gezonde positionering

Doelen zoals in kennismaking is omschreven voor de jongere zijn;

- Jezelf doelen stellen in beweging
- Samenwerken en elkaar helpen daar waar nodig
- Hulp vragen bij wat je wilt
- Zoeken naar iets wat je leuk vindt
- iets neerzetten waar je blij van wordt

Betrokkenen en rollen

De jongeren

De jongeren hebben een centrale rol in de ontwikkeling / uitvoering van de interventie en zijn medeverantwoordelijk voor de inhoud van het dansproject.

*Dans-
bewegingstherapeut
en student*

Zowel de therapeut als de student hebben een centrale rol in de uitvoering, ontwikkeling en de verslaglegging van de interventie. Beiden dragen tevens zorg voor de beeldopnames.

Projectleiders

Projectleiders onderhouden het contact met de student en de dans-bewegingstherapeut en bieden ondersteuning in de uitvoering en verslaglegging van de interventie. Zij onderhouden contact met gedragswetenschapper en stagiaire. Dragen zorg voor de analyse van de kwantitatieve data en het bewegingsmateriaal, de evaluatie van het project en de rapportage.

*Gedrags-
wetenschapper*

De gedragswetenschapper heeft, naast de coördinatie en ondersteuning ter plekke, de zorg voor de invulling en verwerking van de vragenlijsten door de jongeren. Hij/zij heeft een centrale rol in het contact met de jongeren, zowel in samenstellen van de groep als in de nazorg. Hij/zij is daarnaast betrokken bij het ontwerp en de evaluatie van het project.

Stagiaire SJSJ

Stagiaire draagt zorg voor de verwerking van de vragenlijsten en is daarnaast betrokken bij de evaluatie van het project.

Buitenkring

- dans-bewegingstherapeuten die werken met jongeren in de ambulante setting
- studenten dans-bewegingstherapie
- jongeren die danslessen volgen en/of betrokken zijn bij het jongerenwerk en/of dansscène
- professionals uit het domein van jongeren/jeugdwerk en dans/danseducatie

Algemene werkwijze

Afgestemd op de specifieke (hulp) vraag en motiveren van de jongeren

De interventie is gericht op een individu (kunnen) zijn in de groep.
De interventie duurt een korte periode, die voor de jongeren te overzien is.
Er wordt vooral gebruik gemaakt van dans en er wordt afgestemd op de belevingswereld van de jongeren.
Er wordt toegewerkt naar een product, een dansclip. Jongeren zijn hiermee bekend en het is een veilige manier om zichzelf te laten zien. Er worden iedere bijeenkomst opnamen gemaakt, hierdoor raken ze gewend aan de camera, kunnen zichzelf terugzien en de opnames kunnen gebruikt worden voor de evaluatie.
Jongeren nemen deel op vrijwillige basis. Het is geen therapie.
Jongeren worden mede verantwoordelijk gemaakt.

Partners in de community

Groepsleiders, de directeur van SJSJ en andere therapeuten.
Zij ondersteunen bij de samenstelling van de groep en/of bij het uitnodigen van de jongeren. Daarnaast zijn zij ook aanwezig bij de presentatie van de dansclip door de jongeren.

Jongerenwerk Kerkrade

Bij de evaluatie van het project. Na afronding van de dansprojecten wordt met de projectgroep gezocht naar mogelijkheden voor herhaling van het project waarbij zowel SJSJ als jongerenwerk Kerkrade partners zijn.

Nazorg

De nazorg gebeurt door de therapeuten en groepsleiders die bij de jongeren betrokken zijn.
De gedragstherapeut is aanwezig bij aanvang en het eind van de workshops en evalueert de bijeenkomst met de student en de therapeut. Hierdoor kan adequaat gereageerd worden op problemen die zich eventueel bij jongeren voordoen of zichtbaar worden.

Danstherapeutische werkwijze

Wat wordt er gedaan?

Er wordt een dansworkshop gegeven met als eindproduct een dansvideo. De therapeuten introduceren zich als dansdocenten en de bijeenkomsten zijn benoemd als workshops. De deelname van de jongeren is op vrijwillige basis.
Het therapeutische aspect zit vooral in het afstemmen op en helpen in het exploreren van de (individuele) emoties (re-educatief) en steun bieden bij het individu zijn in de groep (supportief).
Attitude; niet beoordelend, open, negatief gedrag negeren en positief gedrag stimuleren.

Werkwijze

- re-educatieve werkwijze
Er wordt door middel van trainingsgerichte activiteiten aan de doelstellingen gewerkt
- supportieve werkwijze
Er wordt ondersteuning geboden in het omgaan met problemen. De doelstellingen hebben een ondersteunend, stabiliserend of ontwikkelingsgericht karakter (Smeijsters, 2003)

<i>Werkvormen</i>	Er wordt gebruik gemaakt van danseducatieve interventies en werkvormen. Belangrijkste interventies zijn de Laban danselementen uit de <i>modern educational dance</i> (dansexpressie) De werkvormen die gebruikt worden zijn een mix van open en gesloten werkvormen. Bij gesloten werkvormen wordt vooral gebruik gemaakt van de intrinsieke eigenschappen van verschillende dansvormen. Deze worden ingezet bij de opwarming, hierbij ligt de focus op de functionele beweging. Bij open werkvormen ontstaat de beweging in het moment, hierbij worden verschillende improvisatievormen ingezet als geleide improvisatie, improvisatie vanuit een inspiratiebron en choreografische werkvormen. ▪ Danskaarten Iedere jongere kiest een kaart als uitgangspunt voor de improvisatie▪ Choreografie Een korte choreografie wordt aangeleerd, deze eigen maken en veranderen met behulp van danselementen▪ Aerobic; In de opwarming, in een rij met de focus op het eigen lichaam▪ Dans battle; Jongens tegen de meiden, één tegen één, vanuit improvisatie naar choreografie▪ Eigen houding/move; Persoonlijke beweging op eigen naam
<i>Frequentie</i>	Er zijn 6 bijeenkomsten van 2 uur in een periode van 5 weken.
<i>Locatie</i>	De bijeenkomsten vinden plaats op donderdagmiddag na schooltijd in de gymzaal van de school
<i>Fasering</i>	Bij de eerste twee bijeenkomsten ligt de nadruk op de kennismaking en het experimenteren in het medium. Daarna ligt de nadruk op samenwerking en het maken van keuzes voor bewegingsmateriaal. Bij de laatste bijeenkomst wordt de videoclip opgenomen.
<i>Structurering</i>	Er werd gestart met het lichamelijke aspect / de opwarming. Hierbij gaat het om het contact maken met en bewust worden van het eigen lichaam. Daarna werd er individueel of in subgroepje gewerkt aan een improvisatie-opdracht. Binnen deze structuur kunnen de jongeren experimenteren en keuzes maken. Afsluiting; presenteren van het zelfgemaakte product/dansfrase.
<i>Therapeutische technieken</i>	De therapeutische technieken die worden ingezet zijn spiegelen, begrenzen, ontlocken, stimuleren, confronteren en structureren. De therapeuten zoeken een balans tussen meer structuur in de opwarming en minder structuur bij de improvisatie. In de eerste bijeenkomst wordt er minimaal gespiegeld. De danstherapeut observeert, spiegelt, herhaalt, motiveert en bestendigd. De danstherapeut structureert de bewegingen die de jongeren laten zien.
<i>Materialen</i>	Danskaarten. muziek, video, matten en maskers

- Randvoorwaarden**
- Duidelijke afspraken over aanwezigheid en verantwoordelijkheid
 - Gezien de setting van JJI, piepers, telefoons, leiding die participeert in brengen en ophalen
 - Vaste ruimte, muziekinstallatie, camera
 - Goedkeuring voor het gebruik van de camerabeelden van de deelnemers in verband met de data analyse

Toegepaste onderzoeksmethoden en technieken

in het kader van de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van de interventie: ¹

Participerend actieonderzoek gecombineerd met mixed methods design en responsieve evaluaties

- Kwalitatieve methoden*
- Proces-evaluatie aan het einde van elke bijeenkomst
Betreft ervaring vaktherapeut/ jongerenwerker
 - Beoordelingslijst Bijeenkomst Groep (BBG) aan het einde van elke bijeenkomst
Betreft ervaringen van de groep jongeren/ verslag vaktherapeut
 - Aanvullende kwalitatieve data verzamelen
Semi-gestructureerde interviews/ informele gesprekken/ observaties/ gestuurd door een topiclijst.
 - Responsieve evaluaties
Bespreking van claims , concerns en issues bij voorkeur in dialoog met alle partijen van de community of practice.
 - Logboek projectleider en vaktherapeut
 - Video-opnamen
 - Participerende observatie
- Kwantitatieve meetinstrumenten*
- UCL
 - HID
 - Coding sheet items uit de Laban Movement Analysis

¹ Voor gedetailleerde informatie zie het volledige verslag van het project